

második pedig a kezdők szóanyagát. Az egyes tárgykörök összeállítása igen gondos és megfontolt válogató munkán alapul és általában magában foglalja az élet egész területére kiterjedő szókincsanyagot. Éppen ez a tárgykör szerinti csoportosítás a könyv döntő értéke. Itt dől el, hogy a szerző nem járt el rideg statisztikai módszer alapján és a szavakat nem pusztán gyakorisági indexük alapján hordta egybe, hanem úgy, ahogy az egyes tárgykörök szerint, szervesen összetartoznak és élő kapcsolatba kerülnek. Kü önösen arra kell itt rámutatnunk, hogy éppen a könyv fordulatanyaga igen gazdag: a szóanyag ezekben válik igazán élővé és bizonyos mértékig már megformálttá, azaz „beszéddé.”

Az első rész 30 csoportban 5564 szót foglal magában, a második 16 csoportban 1002 szót, de ez a rideg adatszerűség nagyon kevés izellítőt ad a könyv tulajdonképeni anyagából. A pusztá szóanyagot betűrendes összeállításban is áttekinthetjük, de természetesen sokkal tanulságosabbak maguk a csoportok. A kezdők számára összeállított anyagot valóban a minimumra redukálta, de a „legszükségesebb szavak és fordulatok” anyaga, szóval az első főcsoport igen gazdag, úgy hogy a „legszükségesebb” szót itt igen tágan értelmezi a szerző és inkább az ideális mértékvonalat húzza meg vele, mint a ténylegesen elérhető.

Mindez csak száraz beszámoló, de aki valaha is problémát csinált magának abból a kérdésből, hogy mit, milyen szóanyagot kellene a gimnáziumban megtanultatnunk, az első áttekintésre is látni fogja, hogy nem kísérletről van itt szó, hanem a kérdés nagyvonalú és átfogó megoldani akarásáról. Évekre visszanyúló munka hosszú tapasztalaton alapuló gondos mérlegelés rejlik az összegyűjtött anyag mögött és ha a jelenlegi középiskolai tankönyvek szókincsanyaga el is tér ettől az anyagtól — és ez nem a tankönyveink javára szól! — annyi bizonyos, hogy más könyveken és anyagon nevelődött tanulóink szókincsének ellenőrzésére így is kiválóan alkalmas. A középiskolai tankönyvek szervi hibája, hogy a régebben, korábban elvégzett anyag szavai, a következő osztályok mástermészetű anyaga miatt, jóformán teljesen feledésbe mennek, vagy legjobb esetben is passzívvá válnak és ennek a könyvnek éppen az a döntő metodikai érdeme, hogy szervesen felépített egymásba kapcsolódó anyagot nyújt. Az a végső véleményünk, hogy tanfolyamvezetőknek és tankönyví óknak mindenképpen nélkülözhetetlen.

Vajtai István.

Pozsonyi diák. (Beszámoló a pozsonyi Arany János és Móricz Zsigmond önképzőkör 1940—41. évi működéséről.) Kézirat gyanánt. Kiadta az A any János és Móricz Zsigmond önképzőkör. Pozsony, 1941. Concordia. 32. o.

Ez a kis füzet beszámoló arról az önképzőköri munkáról, amelyet a pozsonyi gimnázium és tanítóképző ifjúsága együttesen végzett az elmúlt évben. Olvasásakor megcsap bennünket a kisebbségi élet önzetlen munkavállalásának és igen fejlett közösségi érzésének levegője, amely a felvidéki ifjúság önképzőköreit általában jellemezte. Ezek az ifjak és lányok tudatában vannak annak, hogy önképzésük több, mint diákos önművelés. Előkészület az a magyar hivatásra, tudatosítása a jelenlegi kötelességeknek kisebbségi sorsban maradt népcsoportjukkal és a Dunavölgy többi nemzetével szemben és végül magyar alkotó munka az elszigetelt végvárban, ahol a magyarul kifejezésre jutó gondolat egyszersmind életmegnyilatkozás is. Így azután áhitattal vesszük kezünkbe ezt a beszámolót, azzal az áhitattal, amelyre Reményik Sándor figyelmeztetett, amikor a kisebbségi sorsban a költők a magyar szót ejtették. Ez az önképzőkör is mély hivatástudattal teljesítette kötelességét, érzik az min-

den előadáson, amelyet a beszámoló közül, a füzet egész szellemén. Jól jellemzi ezt a vezető tanár, Szalatnai Richel Rezső bevezető soraiiban: „Ti vagytok a Mádach-utcai diákok, az egyetlen szlovákiai magyar középiskola tanulói. Ez az intézet egy élet igényeit képviseli. Jelképe annak, amiért a szülők önvédelmi munkája az élet különböző síkjain harcol. Ezt az iskolát éppen azért kell magunknak is megtartani s hitelét növelni. Igényeket, célokat kell magunk elé tűznünk. A szépítés, haladás, fejlődés belső igényeit. Nem elég a napi munka, a lecke elvégzése. Ez kétségtele-nül az első, a föltétlen. De ami utána jön s ami kiegészíti, ahol már ti is mint ve-zetők, teljesítők, szereplők és igazítók vesztek részt: az önképzőkör, ez a teljes-ség... Úgy tűnik, elég pontosan rájöttetek arra, hogy a több tudás, a jobb íztés, az emberibb magatartás ma a legfontosabb dolog.” A minőség-magyarság igénye a kisebbségi népcsoport igazi ereje. Ennek fejlesztésére, izmosítására, elmélyítésére törekszik a pozsonyi magyar középiskolai ifjúság. Önképzőköri tevékenysége híven szolgálja a nagy célt. A Schleicher László által életre hívott éneklő ifjúság rádió-ban, önálló hangversenyen ápolta és terjesztette az igazi magyar népdalt. Kitűnő pályatételek tudatosították az ifjúságban a magyarság életének nagy kérdéseit. A pályamunkák közül néhányat közöl a beszámoló. „Parasztság vagy polgárság”, „Egy nap életemből”, „Hogyan képzelem el a szlovák-magyar barátságot és együttműkö-dést?”, „A felvidéki magatartás”, „A szlovákiai magyar irodalom”, „Jókai”, „Mik-száth”, „Zrínyi tanítása” a közölt dolgozatok. Mindegyikükből kiviláglik, hogy a po-zsonyi ifjúság számára ezek a kérdések többet jelentettek, mint egyszerű ifjúsági pályatételt: sokkal inkább azt, amire Szalatnai Ráchel Rezső a vezetőtanárunk tapint rá: „eszmélni, jobban, világosabban és szebben látni.

Ebben a füzetben búcsúztatja a vezetőtanár a pozsonyi magyar képzőt és annak Móricz Zsigmond önképzőkörét. „A tűz nem alszik ki, ha szétszedik is, lán-gokra osztják!” Ez az önképzőkör alakította meg Pozsonyban az első szavalókó-rust, amikor az még nem volt erény, ez rendezte meg a pozsonyi diákok első Ady-estjét, ahol Bartók-műveket is játszottak. Közel tíz évvel ezelőtt Szalatnai Rezső hívta ezt az önképzőkört életre és most ő búcsúztatja. A megfogyott magyar népcsoport kevés tanítójának lelkére köt, hogy maradjanak meg nevelőknek, szelíd, nyugodt embereknek, akik szellemi kincseket őriznek. Nehéz óráikban jusson eszükbe Kőlcsey múlhatatlan igéje: „Mindig és mindenütt vannak, kevesen bár, kik a jót és szépet szeretik s az arra törekvők tetteit méltányolni tudják.”

A pozsonyi magyar ifjúság fedőlapnélküli egyszerű beszámolójából ilyen szel-lem árad felénk. Csak áhítatos lélekkel szólhaunk róla. Tulajdonképpen minden magyar nevelőnek kezébe kellene adnunk ezt az egyszerű füzetet s mindannyiunk-nak könyvnélkül kellene megtanulnunk az útmutató leckét, amelyet a pozsonyi ifjú-ság ad nekünk: így kell élni a magunkra hagyottságban, így kell hinnünk az elár-vultságban és így kell dolgozni, alkotni a kilátástalanságban.

Krammer Jenő.

Raj Iлона Мária: Alltagsleben in Gesprächen. Német beszélgetések. (Be-nedict—Haas beszélgetési módszer.) Pantheon kiadás.

Ezzel a kis könyvvel valóban értékes, német társalgási segédeszközt nyer-tünk. A szerző előszavában ugyan minden érdemet a módszer megteremtőjének S. Benedict Ednának tulajdonít, nyugodtan hozzátehetjük azonban, hogy kis német tár-salgási könyvében olyan ügyesen oldja meg feladatát a német-magyar életterületre alkalmazva a tárgyköröket, hogy méltán önálló, eredeti alkotásnak tekinthetjük ki-sérletét. Haladók részére aránytalanul nehezebb jó könyvet szerkeszteni, mint kez-